

Årsmelding 2017

Stiftelsen Norsk villreinsenter

Stiftelsen Norsk villreinsenter

Styrets årsberetning for 2017

Innledning

Stiftelsen Norsk villreinsenter ble opprettet i september 2006 og har som hovedformål å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Stiftelsen har to driftsenheter: Norsk villreinsenter Sør på Skinnarbu i Tinn kommune, og Norsk villreinsenter Nord på Hjerkin i Dovre kommune. Hvert av sentrene har sin definerte villreinregion som geografisk ansvarsområde (henholdsvis sør for og nord for Sognefjorden).

Styret

Styret har vært sammensatt slik i beretningsåret:

Medlem		Varamedlem	
Karl J. Baadsvik (leder)	Biovision	Inga Elise Bruteig	NINA
Stein Lier Hansen	Tinn kommune	Steinar Bergsland	Tinn kommune
Bengt Fasteraune	Dovre kommune	Inger Lise Vorkinn	Dovre kommune
Margit Smeland	Villreinnemnda for Setesdalsområdet	Øystein Landsgård	Villreintrådet i Norge / Norefjell-Reinsjøfjell villreinutvalg
Torill Olsson	MIMIR	Mirjam Engelsjord	Reiselivsmotivator
Morten Johannessen (nestleder)	Fylkesmannen i Telemark	Astrid Alice Haug	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Kristin Prestvold	Sør-Trøndelag fylkeskommune	Jostein Bergstøl	Kulturhistorisk Museum, UiO

Direktøren i Statens naturoppsyn (SNO) har vært innkalt til styremøtene i første halvår som observatør. Styreleder Karl Baadsvik ble i desember takket av etter 11 år som styreleder, og Stein Lier-Hansen ble oppnevnt av Miljødirektoratet som ny leder fra 1. januar 2018. Sekretariatsfunksjonen for styret har vært ivarettatt av seniorrådgiver Vemund Jaren, Miljødirektoratet.

Det har vært avholdt fire styremøter, og styret behandlet 30 saker i beretningsåret 2017.

Forsidebilde: Anders Mossing

Lokaler og attraksjoner

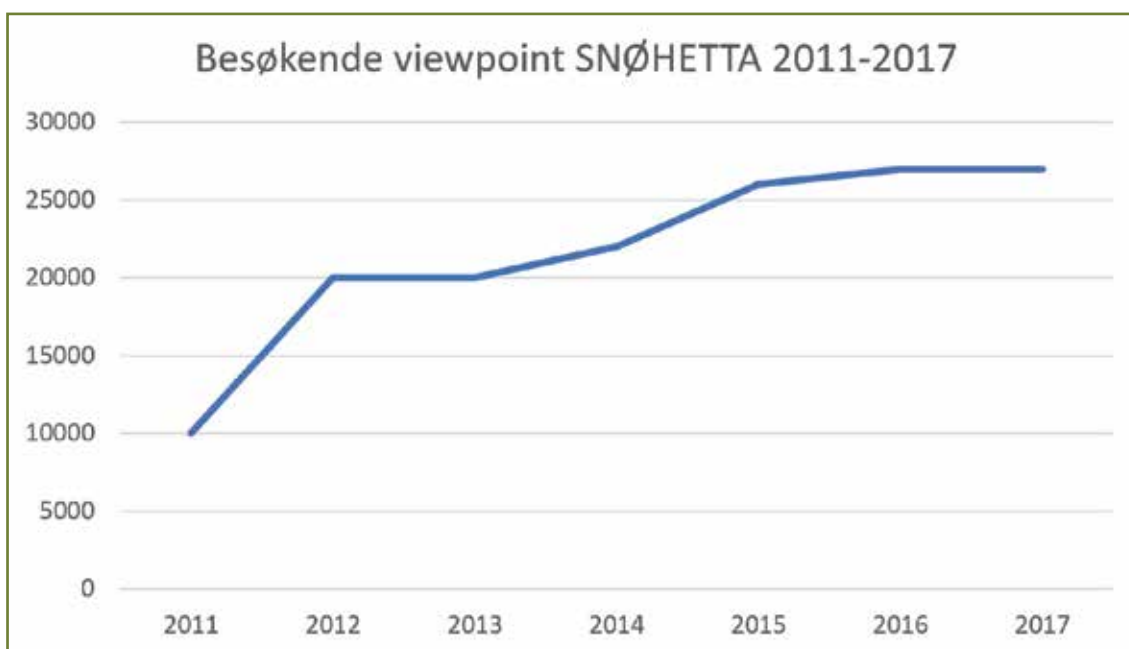
Besøkssenter villrein

Norsk villreinsenter Nord sine publikumsrettede attraksjoner (viewpoint SNØHETTA, Fangstminneparken og Info-box) har siden 2015 inngått i «Besøkssenter villrein» som del av Miljødirektoratets merkevarestrategi.

Fangstminneparken består av tre murte fangstgroper, to jordgravde fangstgroper, sælehus, falkefangstanlegg, revefelle og opplegg for skyting med pil og bue. På tunet står "Info-box", en mobil container med informasjon om villrein, verneområder, pilegrim og moskus. "Info- box" er plassert på samme plass som i 2016 slik at den også dette året har fungert som busstopp for Snøheimbussen. Ved denne plasseringen har vi nådd svært mange med vår informasjon.

I 2017 har ca. 27 000 personer besøkt viewpoint SNØHETTA i løpet av sesongen (1.jun- 1.nov). Det er samme antall som året før. Ved hjelp av en innmurt ferdselsteller ved siden av stien, har vi god oversikt over fordelingen av de besøkende gjennom sesongen, per uke og per time i løpet av et døgn. Dette er et godt hjelpemiddel i planlegging og drift av attraksjonen. Telleren er et samarbeid med SNO og Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Figuren viser økningen i antall besøkende på viewpoint SNØHETTA. Fra 10 000 besøkende i åpningsåret ser det ut til at det de siste årene har stabilisert seg på mellom 25 000 og 30 000 besøkende.

Våren 2017 ble det laget nye informasjonsplakater på parkeringsplassen til viewpoint SNØHETTA. Dette var en omfattende jobb og de nye infoplakatene er nå i tråd med merkevaren for Besøkssenter villrein.

For videreutvikling av «Besøkssenter villrein» har det siden 2016 vært jobbet med planlegging av en ny attraksjon, "Portal". I løpet av 2017 ble det bygningstekniske i attraksjonen ferdig planlagt samtidig som en er i mål med finansieringen. Hovedgrepet i Portal-konseptet er å åpne 1.etg i den sør-vestre fløyen og skape en portal inn til Fangstminneparken og det åpne landskap. I tillegg til å gi oss nye formidlingsflater og en ny inngang til fangstminneparken, vil Portalen også bli et nytt blikkfang og signal fra avstand. Rådgivningsfirmaet MIMIR ble på slutten av 2017 leid inn for å bistå med utvikling av innholdet på formidlingsflatene i Portalen. Det planlegges oppstart av byggearbeidene våren 2018.

Norsk villreinsenter Nord drev i 2017 skyttelbussen til Snøheim, og det ble i løpet av sesongen solgt 19134 billetter, noe som var en liten oppgang fra 2016. 2017 var siste året Norsk villreinsenter Nord drev skyttelbussen og fra og med 2018, overtas dette av DNT Oslo og omegn, som også driver turisthytta Snøheim.

Parkeringsplassen og "inngangen" til viewpoint SNØHETTA. Foto: Norsk villreinsenter

Steinbua og "Oldemorstien"

Steinbua er en unik møteplass, som kombinerer tradisjonell byggestil fra steinbuene på Hardangervidda med moderne funksjoner. Steinbua har vært jevnlig i bruk til møter, presentasjoner, undervisning og foredrag. Hardangervidda nasjonalparksenter og Skinnarbu Nasjonalparkhotell har også tilgang til bruk for sine gjester.

Oldemorstien, som er Steinbuas "forlengede arm" i formidlingsammenheng, ble også i 2017 brukt til guidede turer arrangert av Hardangerviddasenteret. Som følger av nedleggelsen av SNOs naturveilederseksjon, har det ellers vært lav aktivitet rundt både Oldemorstien og Steinbua.

Hardangervidda nasjonalparksenter

Vår viktigste samarbeidspartner på Skinnarbu er Hardangervidda nasjonalparksenter. Villreinsenteret skrev i sin tid manus for utstillingen, og har også jobbet fram flere av installasjonene. Det er derfor svært gledelig at 2017 har vært den beste sesongen på Hardangervidda nasjonalparksenter siden gjenåpningen i 2013, med ca. 14 000 besøkende.

Antall gjenbesøk fra norske og utenlandske skoler og universiteter er høyt. Samarbeidet med NMBU, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, ble også utvidet dette året, ved at studiet i naturforvaltning legger et årlig feltkurs til Skinnarbu. Samarbeidet med andre større turistaktører i regionen, samt andre naturinfo-sentre er også økt.

Høsten 2017 ble Hardangervidda nasjonalparksenter tildelt en naturveilederstilling. Den nyansatte naturveilederen begynte 2. januar, og vil styrke det pedagogiske formidlingsarbeidet ved senteret.

Nytt verdiskapingsprogram for nasjonale villreinområder

Miljødirektoratet lanserte i juni 2017 en tilskuddsordning som skal stimulere til bred verdiskaping knyttet til villreinfjellet. Ordningen er særlig rettet mot reiselivet og er knyttet til de ti nasjonale villreinområdene våre. Den nye tilskuddsordningen "Villreinfjellet som verdiskaper" skal blant annet bidra til å utvikle og spre kunnskap om villreinen til ulike målgrupper. Ordningen gir berørte kommuner og fylker nye positive virkemidler som kan bidra til verdiskaping i kombinasjon med å sikre villreinen gjennom god oppfølging av de regionale planene. Følgende prosjekter ble tildelt tilskudd fra 2017: Villreinfjellet Rondane som verdiskaper (Oppland fylkeskommune), Dovrefjellaksen (Pilegrimssenter Dovrefjell), Villreinløypa (Gudbrandsdalsmusea AS), Forollhogna – det hele fjellet (Nasjonalparkstyret for Forollhogna), Kunnskapsformidling om villrein og villreinfjell (verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane), Velkommen til villreinfjellet (Buskerud fylkeskommune). Det sistnevnte er et forprosjekt for ett år, de øvrige er flerårige prosjekter. Norsk villreinsenter har vært sentral i søknadsprosessen, både som initiativtaker og støttespiller, men også som deltager i flere prosjekter. Norsk villreinsenter er også tildelt en særskilt rolle med rådgivning og veiledning overfor prosjektene, blant annet med å arrangere nettverkssamlinger.

Nettverksamling for prosjektene i verdiskapingsprogrammet "Villrein fjellet som verdiskaper". Foto: Anders Mossing

Naturveiledning og formidling

Høsten 2015 startet det første kullet ved landslinja i natur- og miljøfag ved Rjukan Videregående skole. Satsingen er et resultat av flere års samarbeid mellom Norsk villreinsenter Sør, Høgskolen i Telemark, Rjukan Videregående skole og Hardangervidda nasjonalparksenter AS. Norsk villreinsenter Sør har hatt og har et stort ansvar for undervisningen gjennom skoleåret 2017/18, blant annet gjennom ti undervisningsdager med temaene villrein og høyfjellsøkologi. Telemark fylkeskommune har gitt økonomiske bidrag til gjennomføringen av denne undervisningen.

Norsk villreinsenter sør har et ansvar for formidling og tilgjengeliggjøring av villrein faglig kunnskap. I 2017 ble bruken av såkalte kartfortellinger (Storymaps) videreutviklet, samt at nye verktøy for digital formidling er tatt i bruk. Som en oppfølging til et prosjekt i handlingsprogrammet for regional plan for Hardangervidda, ble et produsert og publisert en historie med fokus på fragmentering og arealbruk på vidda. Det ble også lagt ned et betydelig arbeid i å utarbeide en overbyggende historie om såkalte "fokusområder" i norske villreinområder (publisert januar 2018). "Fokusområder" er geografisk avgrensede områder med sårbare villreinareal, der hensynet til rein og folk er i konflikt med hverandre, og det er gjennom brukerstyrte FoU-prosjekter identifisert over 80 slike områder i Sør-Norge. Arbeid med detaljerte fortellinger/artikler for de enkelte fokusområdene vil bli et langsiktig arbeid i årene som kommer. Målsetningen er at Villreinsenteret gjennom denne satsningen både formidler relevant villreinkunnskap til et stort antall brukere, og også legger til rette for at kunnskapen kan brukes som verktøy for forvaltningen.

Året 2017 var sterkt preget av oppdagelsen av skrantesjuka (Chronic wasting disease) i Nordfjella, og beslutningen om å ta ut hele stammen i sone 1 for å forsøke å stoppe spredning av sykdommen. Norsk villreinsenter Sør har i den forbindelse bidratt med nyhetssaker, samt i samarbeid med NINA bidratt til en informasjonsfilm om skrantesjuka.

Skjermdump fra kartfortellingene om "fokusområder" og fokusområdet "Imingsfjell".

Årboka «Villreinen» er en årlig utgivelse fra Villreinerådet i Norge, med populærvitenskapelige artikler om villrein og villreinområdene, og således en viktig formidlingskanal. Norsk villreinsenter er representert i redaksjonsrådet for årboka, og bidrar årlig med flere artikler.

I 2017 ble naturveiledningsseksjonen ved SNO lagt ned. Stillingene ble flyttet til naturinformasjonssentrene. Norsk villreinsenter Nord fikk overført de to stillingene som har vært på Hjerkin, mens den ene gjenværende stillingen ved Norsk villreinsenter Sør ble overført til Hardangervidda nasjonalparksenter. De to naturveilederstillingene på Hjerkin ble lyst ut sommeren 2017. Etter å ha mottatt 79 søknader, ble det ansatt 2 nye naturveiledere som starter opp i jobben i januar 2018.

Naturveilederne i SNO drev aktiv naturveiledning på Hjerkin første halvår i 2017. SNOs naturveiledere hadde faste skoler og veiledningsopplegg som foregående år også våren 2017 frem til seksjonen ble lagt ned. Hovedandelen veiledede elever i grunnskolen og videregående skoler. Studenter ved ulike høyskoler og universitet har også mottatt naturveiledning. Det er stor variasjon på geografisk nedslagsfelt; de fleste tilhører skoler ute i kommuner med villreinområder. Likevel er det også kommet til skoler som ikke har tilknytning til høyfjell og villrein, som ønsker å bruke naturveiledningen og temaene aktivt i sin undervisning. Dette er i hovedsak opplegg som blir gjentatt år etter år.

Naturveiledning tilknyttet Den naturlige skolesekken (www.naturesekken.no) er faste veiledningsopplegg som går over flere år. Det samarbeides med fire ulike skoler om DNS opplegg. Etter at naturveiledningen i regi av SNO ble avsluttet og i påvente av at nye naturveiledere skulle bli ansatt på Hjerkin har de andre ansatte tatt seg av noen naturveiledningsopplegg.

I likhet med foregående år har det vært ansatt naturveileder som har betjent viewpoint SNØHETTA fem dager i uka i juli, august og september. Naturveilederen gjennomfører enkle driftsoppgaver i tillegg til naturveiledning til de besøkende. Tilbakemeldingene fra besøkende har vært svært positive og bidrar til å bekrefte viktigheten av personlig formidling ved denne attraksjonen.

Fangstminneparken ble også i 2017 brukt til naturveiledning for grupper og skoleklasser. Området egner seg godt for grupper som ikke ønsker å bruke tid på å gå opp til viewpoint SNØHETTA, ofte etter en lang bussreise. Antall grupper som ønsker natur- og kulturveiledning i fangstminneparken, er mindre enn for viewpoint SNØHETTA.

“Lavsirkelen” og bueskyting. Populære aktiviteter på Hjerkin. Foto: Rebecca Nedrebotten Strand

Også i 2017 var det i sommersesongen ansatt en naturveileder ved Gaustatoppen. Dette er et samarbeid mellom Norsk villreinsenter Sør og en lokal prosjektgruppe opprettet for videreutvikling av Gaustatoppenområdet, ledet av VisitRjukan. Villreinsenteret finansierer stillingen, men oppfølging og opplæring skjer i fellesskap. I 2017 var det ca. 80.000 telte besøkende i løpet av sommersesongen. Med et slikt potensiale, vil satsingen videreføres og styrkes de neste årene.

www.villrein.no/Facebook

Norsk villreinsenters nettside, www.villrein.no er utviklet og driftet i et samarbeid med Villreinerådet

i Norge. Nettsiden ble lansert første gang i 2009 og relansert i ny form i 2014. I 2017 har det igjen vært en betydelig økning i antall besøk, sammenliknet med foregående år. Nettsiden har gjennom året hatt 87.304 unike besøkende og 236.279 sidevisninger. Sammenliknet med 2016 er dette en økning på hhv. 62 og 34 %.

Villreinsenteret på Skinnarbu hadde naturveileder på Gaustatoppen også i 2017. Fotomontasje: Anders Mossing

Nettsiden ble i 2017 oppdatert med 94 nyhetssaker i løpet av driftsåret, mot 90 for 2016. Når det gjelder bruk av sosiale medier, er Norsk villreinsenter også på Facebook. Utviklingen her har vært positiv og antall som «liker» har økt jevnt. I skrivende stund er det 2377 personer som «liker» Villreinsenteret, en økning på 25 % siden 2016, og den gode utviklingen ser ikke ut til å stagner.

Norsk villreinsenter forsøker generelt å være synlige ved å holde en aktiv medieprofil. Gjennom årets gang har Villreinsenteret relativt god dekning i lokale og regionale medier, og tidvis også i nasjonale medier. Et eksempel er en kronikk om villrein og vindkraft i Nationen i august.

Dokumentasjon og rådgivning

Det å ha bred kontaktflate mot ulike forvaltningsorgan knyttet til villreinareal er en viktig løpende oppgave for Norsk villreinsenter. Som tidligere år har begge driftsenhetene deltatt på flere møter med innlegg om villreinrelaterte tema.

Norsk villreinsenter Nord har i likhet med foregående år framstilt kart over villreinen sin arealbruk i noen villreinområder og delbestander i blant annet Rondane, Snøhetta og Reinheimen-Breheimen. I tillegg kommer noen oppdrag der blant annet eldre fangstminner er visualisert.

I 2017 ble det gjennomført et arbeid med gjennomgang og digitalisering av tellende areal i Forollhogna villreinområde, på oppdrag fra Forollhogna villreinutvalg. Arbeidet er ikke sluttført, da rettighetshaverne må bli enige om noen prinsipielle tema.

I forbindelse med verneplanprosessen for det tidligere Hjerkinnskytefelt har Norsk villreinsenter Nord også i 2017 bistått Fylkesmannen i Oppland med villreinrelaterte innspill. Norsk villreinsenter får jevnlig henvendelser om villreinrelatert rådgivning i konkrete saker. Disse kommer både fra offentlige forvaltningsmyndigheter på lokalt og regionalt nivå, og fra ulike konsulentselskaper med utredningsoppgaver. Selv om vi utfører dette på forespørsel, er vi ikke et høringsorgan og avgir ikke høringsuttalelser i tradisjonell forstand. Målsettingen er at vi legger til rette for at den nyeste og mest oppdaterte kunnskapen blir benyttet.

I 2017 startet arbeidet med å utvikle en miljøkvalitetsnorm for villrein. På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet (KLD) oppnevnte Miljødirektoratet en uavhengig ekspertgruppe på 13 personer. Nerhoel ved Norsk villreinsenter Nord deltok i ekspertgruppa, og fungerte som administrativ sekretær. Mossing ved Norsk villreinsenter Sør har bidratt i arbeidet med sammenstilling av data. Ekspertgruppa hadde 5 møter i løpet av året, og har vurdert

kunnskapsgrunnlaget om villrein generelt og for de 23 villreinområdene, samt foreslått målparametere for tilstand og påvirkningsfaktorer (Kjørstad et. al 2017. Miljøkvalitetsnorm for villrein. NINA rapport 1400). Gruppas forslag ble oversendt Miljødirektoratet på slutten av 2017.

I 2017 har Norsk villreinsenter Sør arbeidet videre med kartlegging av villreinens leveområde i Brattefjell-Vindeggen. Ved utgangen av året var mesteparten av arbeidet slutført, og avgrensninger av de fleste funksjonsområdene og en foreløpig rapport ble klargjort for overlevering til Miljødirektoratet. Etter en rekke lokale innspill, ble det besluttet å bruke noe mer tid på datainnsamling knyttet til avgrensning av kalvingsområdene de neste 2-3 årene.

I likhet med foregående år har Norsk villreinsenter også i 2017 markert seg sterkt som en «sparringpartner» i forhold til forskningsmiljøene, og bidratt til å sette fokus på behovet for kunnskapsinnhenting.

Møteplass og knutepunkt

Den 18. og 19. september arrangerte Stiftelsen Norsk villreinsenter og Miljødirektoratet en stor konferanse på Hjerkin og i Oppdal. Konferansen var blant annet en jubileumskonferanse for å markere at Norsk villreinsenter fylte 10 år. I tillegg var det formell åpning av to europeiske villreinregioner og fokus på oppstart av verdiskapingsprogrammet "Villreinfjellet som verdiskaper".

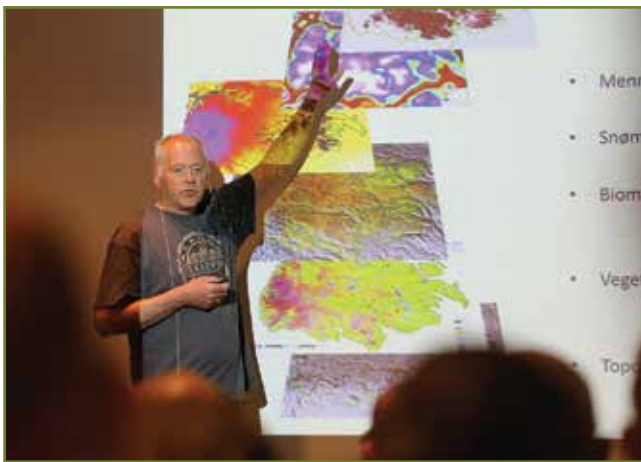
Deltakerne møttes på Hjerkin og hadde et powerpoint-fritt arrangement på viewpoint SNØHETTA. Møteleder for dagen var Karl Baadsvik, styreleder i Norsk villreinsenter. Direktør Ellen Hambro i Miljødirektoratet åpnet arrangementet og ønsket velkommen. Hun fortalte historien bak etableringen av Norsk villreinsenter, og tok blant annet opp behovet for å ta i aktiv bruk den kunnskapen vi nå har for å få til en bærekraftig forvaltning av villreinfjellet framover. Dagmar Hagen fra NINA snakket om naturrestaurering generelt og med fokus på skytefeltet spesielt. Frode Flemsæter fra Norsk senter for bygdeforskning fortalte "To historier om Dovrefjell". Fylkesmann Sigurd Tremoen fra Fylkesmannen i Oppland ga deltakerne innblikk i bruk og vern på Dovrefjell gjennom prosessen fra skytefelt til nasjonalpark. Tidligere daglig leder ved Norsk villreinsenter Nord Jo Skorem og naturveileder Heidi Ydse fra SNO fortalte om arbeidet ved Norsk villreinsenter Nord med fokus på realisering av viewpoint SNØHETTA. Dette fulgte Knut Bjørgum fra Snøhetta arkitekter opp gjennom en orientering om deres involvering i prosjektet. Arrangementet på viewpoint SNØHETTA ble avsluttet med at statssekretær Lars Andreas Lunde fra Klima- og miljødepartementet foretok den formelle åpningen av to europeiske villreinregioner.

Ellen Hambro, direktør i Miljødirektoratet, åpnet konferansen på Hjerkin. Foto: Anders Mossing

Etter arrangementet ble deltakerne busset videre til Oppdal, der de dagen etter hadde et spennende program med en rekke foredrag om villrein, bærekraftig reiseliv, lokal og regional verdiskaping:

- "Villrein fjellet som verdiskaper" - et nytt verdiskapingsprogram, Vemund Jaren, Miljødirektoratet
- Norsk villreinsenter som attraksjon og motor i næringsutvikling, Torill Olsson, MIMIR
- Villreinfangsten som verdensarv, Per Jordhøy, NINA
- Bærekraftig reiseliv i villrein fjellet, Pål Medhus, reiselivssjef Geilo
- Hjelp, byfolk inntar fjellet, Vegard Gundersen, NINA
- Besøksstrategi – for å ta vare på både folk og villrein i Rondane, Raymond Sørensen, daglig leder NVS Nord (tidligere nasjonalparkforvalter Rondane)
- Fjellets smaker beriker opplevelsen, André Sundero, Hindseter
- DNTs virksomhet – aktuelle avbøtende tiltak knyttet til stier, turisthytter og ferdsel i villrein fjellet, Kjell Helle Olsen, Stavanger og Omegn Turistforening
- Utfordringer med ferdsel på Hardangervidda, Endre Læg Reid, leder av villreinnemnda for Hardangerviddaområdet
- Horisont Snøhetta – "det hele fjellet", Olav Strand, NINA / NVS
- Villrein fjella i 2030, Stein Lier-Hansen, Norsk Industri / styremedlem NVS

Olav Strand, NVS/NINA (venstre) og Endre Læg Reid, villreinnemnda for Hardangerviddaområdet (høyre), var blant talerne i Oppdal. Foto: Anders Mossing

Tilbakemeldingene fra deltakerne i etterkant var meget gode, og konferansen kan framstå som et godt eksempel på NVS sin rolle som bindeledd mellom forskning, forvaltning og brukere. Den positive utviklingen ved Norsk villreinsenter som møteplass og knutepunkt har fortsatt i 2017. Begge steder har stabile leietakere, med 10 personer som har fast kontorsted ved hver av driftsenhetene. De viktigste aspektene ved dette er at både Hjerkin og Skinnarbu utvikler seg til stadig større og tyngre kompetansesentra, at de fungerer stadig hyppigere og viktigere som arenaer for møter og meningsutveksling, og at sentrene er attraktive samarbeidspartnere og har fasiliteter som andre brukergrupper etterspør. I tillegg gjør de nyutviklede attraksjonene det enda mer attraktivt å legge møter og konferanser til de to sentrene. Norsk villreinsenter Nord tilbyr seng, kontor, kjøkken / spiserom og nødvendig lagerrom til forskere og studenter fra ulike norske forskningsmiljøer.

Sekretariat for FoU-prosjekter

Begge driftsenhetene ved Norsk villreinsenter har siden 2009 hatt sekretariatet for ulike forskningsprosjekter på villrein. Rollen som sekretariat i slike FoU-prosjekter gir Norsk villreinsenter en sentral plassering i forhold til ny forskning. Vi får tilgang til viktige resultater tidlig og en grundig forståelse for temaene. Videre er dette med på å styrke Norsk villreinsenter sin rolle som bindeledd mellom forskning, forvaltning og andre brukerinteresser. I 2017 har Norsk villreinsenter Nord vært involvert i og hatt sekretariatsfunksjon for forskningsprosjekter i de tre villrein-områdene: Forollhogna, Snøhetta og Rondane. Alle prosjektene har informasjonssider på nettsida www.villrein.no under fanen «forskning». I 2016 hadde prosjektet «Menneskelig aktivitet og villrein i Forollhogna» sitt tredje og siste år med datainnsamling. Sluttrapporten ble fullført første kvartal i 2017 (Gundersen et. al 2017. Ferdsl og bruk av Forollhogna villreinområde. NINA rapport 1331). I tillegg til sekretariatsoppgaver, bidro Norsk villreinsenter Nord med kartframstillinger i prosjektet. Prosjektet ble presentert av NINA og Norsk villreinsenter på den årlige Forollhognakonferansen i mars.

Snøhetta – «Overvåkning av Snøhettaområdet 2014-2017: Villrein, ferdsel og forvaltning» Det har pågått forskning på villrein, ferdsel og forvaltning i Snøhetta villreinområde siden 2009. I 2013 ble det første forskningsprosjektet avsluttet med sluttrapporten «Horisont Snøhetta». I perioden 2014-2017 har det pågått videre forskning, der ett av målene er å få mer kunnskap om effekten av åpningen av turisthytta Snøheim og se på effekter av bussregimet langs Snøheimvegen.

I januar 2017 ble kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen publisert (NINA Rapport 1313). I tillegg til sekretariatsoppgaver, bidro Norsk villreinsenter Nord med kartframstillinger og datasammenstillinger i rapporten. Rapporten oppsummerer effekter på villrein, ferdsel og lokal-samfunn etter åtte år med forskning, og dannet det faglige grunnlaget for Stortingets beslutning om å bevare vegen senhøsten 2017. Sluttrapport for hele prosjektet skal leveres i 2018.

Rondane – "Følgeprosjekt i Rondane villreinområde; Villrein, ferdsel og forvaltning" Det har pågått forskning på villrein og ferdsel i Rondane villreinområde siden 2009. Resultatene fra det første prosjektet ble presentert i 2015. Siden da har det pågått noe datainnsamling på både villrein og ferdsel. I juni 2017 ble sentrale aktører invitert til et oppstartsmøte for et oppfølgende prosjekt, «Følgeprosjektet i Rondane villreinområde», og ei styringsgruppe ble etablert. Målet med følgeprosjektet er, i tillegg til å følge opp ferdselstillinger i aktuelle områder og videre kartlegging av villreinens arealbruk, å følge opp anbefalinger gitt i FoU-prosjektet. Formidling skal stå sentralt i prosjektet.

Norsk villreinsenter Sør var også i 2017 sekretariat i villreinprosjekt i tre ulike villreinområder: Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane, Hardangervidda med Nordfjella, samt et nytt prosjekt i Setesdal Austhei med Brattefjell-Vindeggen. Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane - "Villreinprosjektet i Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane" er et oppfølgingsprosjekt etter "GPS- merkeprosjektet i Setesdalsheiane" som også omhandlet Setesdal Austhei, og som ble avsluttet i 2010. En så behov for nærmere undersøkelser både av hvorfor villreinen på Vestheia kunne se ut som å fungere som to ulike delbestander, og hvorfor de i så liten grad så ut til å bruke randområdene. Det ble derfor brukt noe bukkemerking i området, samt en organisering med ulike arbeidsgrupper som jobbet selvstendig med innsamling av ulike typer ferdsels-, bruks- og veidata, samt samarbeid med bestandsforvaltningen. Disse har rapportert tilbake til styringsgruppa og deres resultater vil inngå som en viktig del av sluttrapporten når prosjektet nå avrundes i 2018. I tillegg har villreinprosjektet i Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane vært et viktig studieområde for det store forskningsprosjektet Renewable-Reindeer. Norsk villreinsenter Sør har deltatt som sekretariat også i disse arbeidsmøtene. Hardangervidda og Nordfjella - "GPS-merkeprosjektet på villrein på Hardangervidda". På Hardangervidda har det vært GPS-merking av villrein siden 2001. I 2006 ble også Nordfjella inkludert i prosjektet, og siden 2016 har et nytt overbyggende GPS- merkeprosjekt på villrein på Hardangervidda gått med ulike delprosjekter og arbeidsgrupper involvert.

Villreinprosjektet i Nordfjella, som nå har et sterkt fokus på vassdragsreguleringer og revisjonsarbeider i forhold til villrein, er et slikt delprosjekt med egen arbeidsgruppe. Det samme er "Ferdsl på Hardangervidda". Her har man valgt å legge opp prosjektet med både en generell kartlegging av ferdsel og fotturistene på Hardangervidda, med bred prosjektdeltakelse og –finansiering. Samt to egne arbeidspakker, spesialdesignet for blant annet Statens vegvesen, knyttet til Rv7. Hovedprosjektet har et sterkt fokus på å være en samlende arena for erfaringsutveksling og kunnskapsproduksjon. Norsk villreinsenter Sør har i tillegg til sekretariatsfunksjonen for hovedprosjektet, også deltatt aktivt i organiseringen av delprosjektet "Ferdsl på Hardangervidda", samt tilrettelegging av kunnskap og koordinering mellom ulike prosesser som pågår på Hardangervidda: Arbeidet med besøksstrategi for Hardangervidda Nasjonalpark, verdiskapingsprosjektet "Velkommen til villreinfjellet", rulleringen av Regionalplan for Hardangervidda og arbeidet med oppgradering av Nasjonal turistveg over Hardangervidda.

Setesdal Austhei og Brattefjell-Vindeggen - "Villreinprosjektet i Setesdal Austhei og Brattefjell-Vindeggen med bruk av GPS-sendere med kamera". I 2017 startet arbeidet med å på nytt få på plass et villreinprosjekt på Setesdal Austhei, etter at dette området hadde vært uten villreinprosjekt siden

fellesprosjektet med Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane ble avslutta i 2010. Det er særlig behovet for oppfølgende kunnskap om effektene av utviklingen rundt den sårbare trekkoridoren over Fv45 ved Bjørnevann som er utgangspunktet for ønsket om et nytt prosjekt på Austheia. I tillegg så en ved arbeidet med prosjektskissa at det var behov for mer kunnskap om reinens bruk av skogarealene på Austheia og beitepreferanser i skog. Dette var en felles problemstilling med villreinområdet i Brattefjell-Vindeggen og det ble derfor naturlig å knytte dette området inn i prosjektet med et eget delprosjekt, der skogsbruk er et felles tema. Her vil en ta i bruk metodikken med kamera påmontert GPS-senderne for å analysere reinens beitepreferanser i skogen. Data fra Rondane vil også bli trukket inn i dette arbeidet for komparative analyser. Nytt her er også at Høgskolen i Sørøst-Norge, som Norsk villreinsenter Sør har en egen samarbeidsavtale med, blir en stor prosjektpartner. De har fått en egen PhD-stilling i økologi som vil inngå som direkte ressurs i prosjektet og som vil samarbeide tett med prosjektledelsen i NINA og Norsk villreinsenter Sør som sekretariat. Fokuset på reinens bruk av skogarealer og beite i skog er særlig relevant i et fremtidig klimaendringsspektiv.

Personale og organisasjon

Stiftelsen Norsk villreinsenter har fem faste medarbeidere. Ved Norsk villreinsenter Nord ble Raymond Sørensen ansatt som daglig leder 1. august 2017, og etterfølger Jo Skorem som gikk av med pensjon. Marianne Singaas er daglig leder på Norsk villreinsenter Sør. Fagkonsulenter er Anders Mossing, Ingrid Nerhoel og Lena Romtveit. Stiftelsen Norsk villreinsenter har dermed tilnærmet lik kjønnsrepresentasjon. I tillegg hadde stiftelsen to ansatte på tidsavgrenset kontrakt, Jo Skorem, som fortsetter i en 30 % stilling, og Olav Strand i en 50 % stilling.

Fra oppstarten i 2007 har to naturveiledere, ansatt i SNO, vært tilknyttet hvert senter. Are Endal Rognes og Heidi Vognild ble ansatt som naturveiledere i Stiftelsen Norsk villreinsenter med arbeidssted på Hjerkinn høsten 2017, med oppstart januar 2018.

Ved Norsk villreinsenter Sør står man imidlertid igjen uten naturveiledere. Da den ene naturveilederen sa opp sin jobb ved Norsk villreinsenter Sør i 2014, ble stillingen dessverre ikke opprettholdt. Den resterende stillingen ble høsten 2017 overført til Hardangervidda nasjonalparksenter. Styret i Stiftelsen Norsk villreinsenter er svært kritiske til denne avgjørelsen, og mener den er fattet på feilaktig grunnlag. Norsk villreinsenter Sør har helt siden oppstarten i 2007 hatt naturveiledning som en integrert hovedoppgave, og drevet en svært omfattende og utadrettet kunnskapsformidling i hele vårt geografiske ansvarsområde. Styret sendte 14.08.2017 et brev til Klima- og miljødepartementet, der det redegjorde for sitt syn på saken.

Helse, miljø og sikkerhet

Stiftelsen regnes ikke å ha negativ innvirkning på det ytre miljø. Arbeidsmiljøet er godt, og det har ikke vært skader, ulykker eller høyt sykefravær i virksomheten. Ingen av enhetene har hatt sykefravær utover egenmeldingsdagene. HMS-planen for Stiftelsen Norsk villreinsenter ble utarbeidet i 2009 og er fulgt opp i 2017. Ved begge enheter har ombygging av kontorer bedret kontorforholdene og skapt økt trivsel i et stadig voksende fagmiljø.

Økonomi

Stiftelsen hadde i 2017 et overskudd på kr 1.155.950,- som er overført til fri egenkapital. Egenkapitalen ved utgangen av året var på kr 12.442.303,-. Stiftelsen har ikke langsiktig gjeld. Økonomien vurderes som god, og forutsetninger for fortsatt drift anses å være tilstede. Driftsinntektene utgjorde til sammen kr 8.963.716,-. Den største posten var på kr 6.982.000,- i årlig driftstilskudd fra Miljødirektoratet. I 2017 har verdien av aktiverte eiendeler blitt redusert med kr 721.883,-.

Perspektivene framover

Etter styrets oppfatning har 2017 vært et godt år for Norsk villreinsenter, til tross for utfordringene knyttet til nedleggelsen av naturveilederseksjonen ved SNO. Staben består av dyktige og høyt motiverte medarbeidere. Man drar stor nytte av det felles større fagmiljøet som er etablert på begge steder. Naturveiledning/formidling, kurs/foredrag, kontaktskapende virksomhet og arbeid med dokumentasjon i villreinområdene har tatt et godt steg videre.

Kontaktinformasjon:

Norsk villreinsenter Nord: NO-2661 Hjerking | Telefon: +47 91 62 37 15 | E-post: post.nord@villrein.no

Norsk villreinsenter Sør: NO-3660 Rjukan | Telefon: +47 95 89 63 60 | E-post: post.sor@villrein.no

Stiftelsen Norsk villreinsenter: NO-2661 Hjerking

Org.nr: NO 990 697 809 MVA

